

ИЗВЈЕШТАЈ РЕЦЕНЗЕНТА ЗА СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ

Преглед		
Подаци о високошколској установи		
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Независни универзитет Бања Лука; Вељка Млађеновића 12 Е; info@nubl.org	
Интернет адреса	www.nubl.org	
Назив, број и датум акта о оснивању	Рјешење о оснивању Независног универзитета за политичке и друштвене науке Бања Лука; број улошка 5-82-000 Бања Лука од 11.10.2006. године	
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	44402522740000	
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	11011225	
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	Зоран Калинић; Саве Мркаља 3, 78 000 Бања Лука	
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Одлука о избору ректора Независног универзитета Бања Лука број 71-7 278-2/17 од 25.10.2017. године	
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.023/602-2086/09 од 01.10.2009. године	
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	-	
Организационе јединице које се посјећују и одговорна лица	Факултет за безбједност и заштиту – Проф. др Слободан С. Жупљанин	
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Слободан Жупљанин – проректор за наставу	
Број телефона	065/663-468	
Програми пријављени за евалуацију		
Назив студијског програма:	Ниво студија	Назив(и) излазних квалификација
Безбједност и криминалистика	први	Дипломирани правник за безбједност и криминалистику (240 ECTS)

ДОБРЕ СТРАНЕ:

1. Креирање и одобравање студијских програма

- Постоје документи којима је регулисана процедура доношења и усвајања студијског програма
- Постоје документи о примени процедура и учешћу студената креирању, изменама и евалуацији студијских програма
- Студенти имају могућност да, преко учешће у органима НУБЛ и путем анкетирања, утичу на овај поступак.
- Учешће екстерних субјеката у евалуацији студијских програма посредно је предвиђено Правилником, у облику испитивања прикладности исхода учења са потребама тржишта рада (анкете, тематски састанци и сл.).
- Наведено је пет референтних студијских програма, који јесу упоредиви са студијским програмом Безбједност и криминалистика, углавном са универзитета и факултета из бивших југословенских република.
- Конкретан доказ о упоредивости не постоји, али се може констатовати да је овај програм у доброј мери упоредив са програмима наведених високошколских установа.
- Струковни стандарди, исходи учења и компетенције дипломираних студената, на уопштен начин, наведени су у документу под насловом „Студијски програм – Безбједност и криминалистика“ из септембра 2015. године (Елаборат студијског програма), а конкретни исходи учења наведени су у већини силабуса појединачних наставних предмета. Позитиван пример: исходи учења за наставни предмет Основи безбједности и заштите.
- Силабуси садрже матрицу исхода учења за појединачне наставне предмете из чега се може закључивати у оквиру ког наставног предмета и на који начин се остварују исходи учења на нивоу студијског програма.
- Начин вредновања исхода учења формално постоји и садржан је у силабусу сваког наставног предмета, осим оних код којих исходи учења нису уопште наведени.
- Наведени исходи учења и компетенције дипломираних студената углавном су усклађене са циљевима студијског програма и програмским садржајима по појединачним наставним предметима.
- Општи образовни циљеви студијског програма садржани у Стратегији развоја НУБЛ и специфични циљеви студијског програма Безбједност и криминалистика садржани у Елаборату студијског програма Безбједност и криминалистика одговарају препорукама Савета Европе у вези са сврхом високог образовања.
- Образовни циљеви целог студијског програма наведени су коректно.
- Циљеви изучавања појединих наставних предмета наведени су код сваког предмета.
- Упознавање студената и других заинтересованих са образовним циљевима врши се путем јавно доступних докумената.
- Постоји Правилник који, на нивоу универзитета, регулише материју доношења, измена и укидања, односно стављања у статус мировања студијских програма.
- Распоред предмета по годинама студија и по семестрима садржан је у наставном плану у Елаборату и на web страници факултета.
- Програмски садржаји наведени су у силабусима појединачних предмета. Распоред садржаја по предметима релативно коректно је урађен, мада има преклапања, што је скоро немогуће избећи код ове врсте студијских програма који су, у основи, мултидисциплинарни и интердисциплинарни.
- Структура студијског програма релативно је усклађена (по 4 предмета по семестру, од којих три обавезна и један изборни, при чему се бира два предмета од четири понуђена по години студија).
- Литература за већину наставних предмета наведена је и релативно је адекватна, односно може се користити за савладавање наставних садржаја. Похвално је што је код значајног броја публикација, које су наведене као литература, предметни наставник истовремено и аутор поменутих публикација (18 публикација)
- Правилник о студирању на првом и другом циклусу студија предвиђа могућност укључивања студената у научно-истраживачки рад (НИР). Постоји могућност објављивања стручних и научних радова студената у часопису универзитета СВАРОГ, мада, по садржају последњих пар бројева, није видљиво

да је неки од студената објавио свој рад. И израда завршних радова на другом циклусу студија представља једну врсту научно истраживачког рада.

- На нормативном плану прилагођавање студијских програма коректно је уређено. Правилником о доношењу и евалуацији студијских програма дефинисана је улога Наставно научног већа и других стручних органа у предлагању и иновирању студијских програма.

- Самоевалуација је један од механизма који су у функцији прилагођавања студијског програма потребама праксе и тржишта рада.

- На Факултету безбједности и заштите, као уосталом и на целом НУБЛ, користи се европска методологија рачунања бодова која је рађена у складу са упутством "Водич за кориснике ЕЦТС-а и додатка дипломи "(Брисел, 14.02.2005. године). На нивоу универзитета постоји Правилник о ЕЦТС бодовима, шифрирању и силабусима (из 2012. године), у коме је регулисано да број стечених бодова на предметима одговара стварном оптерећењу студената и да се број бодова правилно распореди на предиспитне и испитне активности.

- Правилник о студирању на првом и другом циклусу студија НУБЛ (из 2012. године) предвиђа израду и одбрану завршног рада на првом циклусу студија (чл. 53-61.).

- Рецензент је мишљења да завршни рад на првом циклусу студија није неопходан и да је корисније да уместо завршног рада постоји обавезан наставни предмет.

- Вредновање студијског програма коректно је уређено правним актима. Правилник о студентском вредновању квалитета студија (из 2012. године) предвиђа периодично (на крају наставе у сваком семестру) анкетање студената. Области студентског вредновања су: студијски програми, наставни процес, педагошки рад наставника и сарадника, уџбеници и литература, рад стручних служби, простор и опрема. Основни метод студентског вредновања квалитета студија је анкетање. Предвиђено је да узорак мора обухватити најмање 30% студената са одређеног студијског програма, односно године студија.

- Садржај обрасца за вредновање педагошког рада наставника и сарадника је адекватан.

- У Извештају о самоевалуацији садржани су резултати анкетања студената о вредновању педагошког рада наставника и сарадника. Иако је број анкетираних студената прилично мали, с обзиром на укупан број уписаних студената по годинама студија, у већини испуњава минимални број од 30% предвиђен правилником.

2. Учење, подучавање и оцењивање усмјерено ка студенту

- Статутом НУБЛутврђен је састав Управног одбора и Сената у којем учествују и представници Студентског представничког тела. У ННВ свих факултета, такође, обавезно је присуство и представника студената. Постоји и студентски парламент као представничко тело студената. Студенти, дакле, преко својих представника у стручним и управљачким органима универзитета и факултета могу активно да учествују у креирању студијског програма, процеса учења и подучавања.

- Путем анкета у процесу самоевалуације, студенти посредно, али због садржаја питања у анкетама, само делимично, утичу на креирање студијских програма.

- Нема непосредних доказа који све методе се користе у настави, али се посредно може закључити да савремене методе постоје у настави, полазећи од савремене, пре свега информационо комуникационе опреме којом факултет располаже и од образаца силабуса у којима се предвиђају савремени методи реализације наставе. Такође, у апликационом обрасцу се тврди да се „у току студија користе се савремене методе учења и да студенти имају на располагању електронску базу на којој се налазе све потребне информације и материјали неопходни за савладавање градива.

- На основу документације, само посредно, може се закључити како се изводи настава и да ли је прилагођена потребама и жељама студената. Извештај о самоевалуацији садржи резултате анкете која се односи на вредновање педагошког рада наставника и сарадника, па с обзиром да су наставници и сарадници углавном оцењени високим оценама, може се донети позитиван закључак о овом критеријуму, уз ограничење да анкетањем није обухваћен довољан број студената. Такође, у апликационом обрасцу се тврди да је овај индикатор испуњен у потпуности.

- Сваки наставник има одређени степен слободе у начину креирања процеса извођења наставе придржавајући се оквира који су дефинисаним актима Универзитета и факултета.

- Периодична провера задовољства студената предвиђена је актима универзитета, а према садржају Извештаја о самоевалуацији она се и спроводи, кроз анкету о студентском вредновању педагошког рада наставника и сарадника. У апликационом обрасцу се тврди да се резултати анкете користе за

унапређење процеса, али нема конкретних докумената који би то потврдили, осим што је наведено да се резултати анкете достављају наставницима.

- Предвиђени су механизми за прилагођавање наставног процеса и облика и метода наставе потребама студената, уз поштовање њихове индивидуалности и различитости, али је питање да ли се ти механизми заиста примењују. Консултације и други облици појединачног рада са студентима предвиђене су силабусима и претпоставка је да се и редовно одржавају, барем према резултатима анкетања студената. Правилник о студирању на првом и другом циклусу, Поглавље 4 (Вредновање рада студената) детаљно дефинише вредновање рада студента (праћење наставе, предиспитне обавезе, завршни испит, начин полагања испита, оцењивање, приговор на оцену и сл.). Процедуре за оцењивање студената унапред су познате студентима, а оцењивање се врши кроз различите облике провере знања и вештина, у складу са специфичностима студијског програма и појединачних наставних предмета.

- Студенти су укључени у органе управљања и стручне органе универзитета и факултета преко својих представника. Студентски парламент је облик студентског организовања и деловања. Једини документ на основу кога се може закључити да студенти и стварно учествују у евалуацији студијског програма је Извештај о самоевалуацији, који садржи резултате периодичних анкета које највише говоре о задовољству студената наставним особљем и начином како они изводе наставу.

- Студентима је дата могућност да се упознају са својим правима и обавезама кроз усвојене правилнике у чијем доношењу учествују и представници студената.

- Информисање студената врши се и преко веб странице универзитета и факултета, преко студентске службе, огласне табле и слично.

- Стаутом НУБЛ (чл. 104.) и Правилником о студирању утврђена је процедура приговора студента на квалитет наставе, оцену или друга текућа питања која се тичу организације и реализације наставе. До сада је на Факултету за безбедност и заштиту покренут један поступак приговора на оцену у 2015. години.

3. Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

- Упис студената врши се на основу конкурса који расписује НУБЛ, на основу квоте за упис, коју одређује, за сваку академску годину, орган надлежан за област високог образовања у Влади Републике Српске. Не постоји посебан документ који регулише процедуру уписа, осим текста конкурса, па се вероватно непосредно примењује законска регулатива.

- Успостављене су процедуре за признавање високообразовних квалификација, периода студија и претходног учења, а што подразумева и признавање неформалног и информалног учења.

- Материју стечене квалификацију, укључујући постигнуте исходе учења и контекст, ниво, садржај и статус студија који је студент завршио регулишу: Елаборат о оснивању ВШУ, Статут Универзитета, Правилник о студирању на првом и другом циклусу студија. Као резултат процеса студирања и окончања студија издаје се диплома као и додатак дипломи који су усаглашени са позитивним законским прописима Републике Српске који регулишу ову материју.

- Мобилност студената и признавање ЕЦТС бодова регулисани су Статутом универзитета (чл. 110.) и Правилником о студирању на првом и другом циклусу студија (чл. 23-25.). Правилником о међународној сарадњи прописано је да се међународна сарадња реализују посредством Института за научноистраживачки рад. Као облик међународне сарадње прописани су и реализација међународне размене студената, те реализација међународни размене наставника, сарадника и истраживача у настави и научноистраживачком и уметничком раду. У документу под насловом „Међународна сарадња и активности института за научно истраживачки рад“ из новембра 2017. године описани су поједини облици ове сарадње који се односе на мобилност студената, наставника, сарадника и истраживача.

- Мобилност академског особља и студената на студијском програму промовише се и унапређује путем заједничких пријава и учешћа на пројектима са другим високошколским установама из земље и иностранства. Успостављени су механизми за остваривање билатералне и мултилатералне размене студената са иностраним високошколским установама кроз различите програме и мреже студентске размене уз признавање времена, оцена и ЕЦТС бодова остварених током размене. Нема конкретних доказа да високошколска установа кадровски и финансијски оснажује капацитете Института за научноистраживачки рад. Институт сачињава годишњи Извештај о мобилности академског особља и студената са предлогом мера за унапређење.

4. Наставно особље

- Универзитет има утврђену категоризацију, као и услове и поступак пријема и напредовања академског особља. Када је у питању број компетентног академског (наставници и сарадници) и неакадемског особља за квалитетну реализацију студијског програма, он јесте у складу са одговарајућим актом надлежне образовне власти која прописује критеријуме за лиценцирање, што је потврђено у тексту Стратегије развоја НУБЛ 2017-2025.

- Постоје документи који се делимично и посредно регулишу политику управљања људским ресурсима и политику развоја знања и компетенција наставника: Стратегија развоја НУБЛ од 2017-2025. године, Правилник о стручном усавршавању запослених на НУБЛ (који се односи на све запослене), Правилник о поступку и условима избора академског особља, Правилник о раду и Правилник о организацији и систематизацији.

- Према наводима из апликационог обрасца, усавршавање ненаставног особља врши се периодично, односно помоћно и административно особље, према властитом нахођењу, похађа различите програме целоживотног учења у оквиру групе послова и задатака које обављају на Универзитету. О овим наводима не постоје други докази, нити документација (сертификати, потврде о учешћу и сл.).

5. Ресурси за учење и подршка студентима

- Из докумената који носе наслов „Простор и опрема“ и „Основна средства“, као и из Извештаја о самоевалуацији може се закључити да постоје адекватни физички ресурси, као подршка студентима и извођењу наставе.

6. Информисање јавности

- Према садржају апликационог обрасца факултет и универзитет правовремено информису јавност ажурираним информацијама о већини аспеката одобрених (лиценцираних) и акредитираних студијских програма, као и о другим новостима о раду и пословању факултета, односно универзитета путем web странице, брошура, средстава јавног информисања и слично.

- Према наводима у апликационом обрасцу постоји интерни систем комуницирања са студентима и особљем (заједничка е-платформа) гдје се размењују информације о материјалима, предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама.

- Стратегија и политика комуницирања са јавношћу регулисани су Комуникативном стратегијом НУБЛ и Правилником о односима с јавношћу НУБЛ. Правилником је предвиђено постојање службе за маркетинг и односе са јавношћу (чл. 5.), али се на web страници не види организациона шема универзитета, која би обухватила и ову службу. Поменути документи регулисани су облици, средства, методи, садржаји и носиоци комуницирања са јавношћу.

- Редовно се израђује водич за будуће студенте под насловом „Информатор НУБЛ“, како у електронској, тако и у штампаној форми.

7. Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

- Правним актима утврђена је процедура, која дефинише начин усвајања измена студијског програма или увођења новог.

- Чине се напори да се препознају потребе студената и тржишта рада у погледу ревизије и унапређења студијских програма. Периодично се уводе нови студијски програми, попут програма који је предмет ове рецензије.

8. Периодично вањско осигурање квалитета

- Према расположивој документацији вршена је екстерна евалуација, која се односила на цео универзитет 2012. године, што се види из документа под насловом „Извештај о екстерној евалуацији НУБЛ“. На основу препорука комисије која је вршила ову екстерну евалуацију сачињен је документ под насловом „План активности према препорукама Агенције за развој високог образовања и осигурање квалитета“, затим и „Извештај о напретку реализације из Плана активности према препорукама Агенције за акредитацију високошколских установа Републике Српске“.

- Препозната је потреба континуираног вршења самоевалуације и периодичног вршења екстерне евалуације, независно од редовног поступка акредитације и лиценцирања студијских програма и универзитета као целине.

- Према садржају извештаја „Извештаја о напретку реализације из Плана активности према препорукама Агенције за акредитацију високошколских установа Републике Српске“ предузете су

активности које се односе на унапређење унутрашњег система осигурања квалитета, пре свега по питању самоевалуационог извештаја, његовог садржаја, субјеката који га сачињавају и усвајају и поступка његовог усвајања.

СЛАБЕ СТРАНЕ:

1. Креирање и одобравање студијских програма

- Нема доказа у документацији да студенти заиста учествују у поступку креирања, измене и евалуације студијског програма Безбједност и криминалистика.
- Нема доказа да су екстерни субјекти учествовали у креирању и изменама студијског програма Безбједност и криминалистика.
- Нема доказа да постоји анкетни упитник, нити било који други документ, који је намењен екстерним субјектима, на основу кога би се утврдио њихов допринос креирању и евентуалним изменама студијског програма.
- Анкетни упитник не односи се само на студијски програм, него и на наставу и услове рада.
- Само два, од укупно седам питања, у анкетном упитнику односе се непосредно на квалитет студијског програма, а и та два питања постављена су сувише уопштено, тако да је на основу одговора немогуће добити релевантне податке.
- Документ под насловом „Резултати анкете дипломираних студената за школску 2015. годину“ садржи „назови“ анализу одговора на два питања из неке анкете, која није предвиђена правилником, јер се питања разликују у односу на питања из Анкетног упитника. Анкета је обухватила само 15 дипломираних студената, што је занемарљив узорак, за било какво озбиљно закључивање, тако да је овај документ потпуно ирелевантан.
- Нема доказа да су рађене друге анкете везане за студијски програм.
- Анкетни упитник за анкету екстерних субјеката не постоји, нити је предвиђен правним актима НУБЛ, односно факултета.
- Постоје само два документа, која носе наслов „Мишљење“, сачињена од две приватне агенције за безбедност и заштиту (VIP Security i Sector security). Садржај ова два документа је скоро потпуно исти, а суштински се користе уопштене формулације, које свакако не могу допринети евалуацији и унапређењу студијског програма. Ови документи не садрже евентуални број дипломираних студената који су запослени у овим агенцијама, њихове позиције, нити оцену њихових знања, вештина и способности за обављање агенцијских послова.
- Није наведен ни један референтни студијски програм високошколске установе ван простора бивше Југославије који би био упоредив са студијским програмом Безбједност и криминалистика, иако је у елаборату студијског програма (стр. 6. први пасус) наведено да је упоредив и са програмима из држава Европске Уније.
- У достављеној документацији нису објашњене стручне сличности и разлике са наведеним упоредивим студијским програмима.
- Садржаји образаца појединачних наставних предмета у књизи предмета, која је део Елабората студијског програма, разликују се од садржаја образаца силабуса појединачних наставних предмета, што је у великој мери отежало посао рецензента и доводило га у дилему који документ је релевантан за анализу. Разлика није само у циљевима и исходима учења, већ и у броју часова, години и семестру у коме се предмет изучава и сл. Пошто су потпунији, рецензент је као релевантније анализирао силабусе.

Примери разлике између силабуса и Наставног плана, односно књиге предмета у Елаборату:

- У силабусу пише да је предмет **Основи економије** обавезан а у елаборату да је изборни, да је у другом семестру (у циљу пише друга година) уместо III семестар, да носи 7 поена уместо 6 и да су вежбе 45 уместо 30 часова. За **Прекршајно право** пише да је II уместо IV семестар; **Управно право** II уместо IV семестар и вежбе 45 уместо 30; **Систем безбједности Европске уније** (системи уместо систем) III уместо IV семестар, обавезан уместо изборни, **Организовани криминалитет и корупција** V уместо VI семестар, **Основи безбједности и заштите** вежбе пише 45 уместо 30, **Криминологија** 8 уместо 7 бодова, **Криминалистика I** 6 уместо 8 бодова, 30 уместо 45 часова предавања; **Криминалистика II** 8 уместо 9 бодова; **Приватна безбедност I** уместо V семестар; **Детективска дјелатност** VII уместо V семестар; **Системи безбједности и заштите II** уместо VII семестар, , **Јавна безбједност** обавезан уместо изборни; **Етиологија угрожавања система безбједности** V уместо VI семестар, **Обавјештајне службе и обавјештајни рад** обавезан уместо изборан.

У документацији недостају силабуси следећих изборних предмета: Социологија, Виктимологија, Право Европске уније и Право приватне безбедности.

- Подаци о литератури, која је наведена у силабусима појединачних предмета, садрже одређене недостатке. Конкретно недостају следећи подаци:

Управно право – издавач

Безбедносни менаџмент - година, место, издавач

Криминологија – издавач код последње помоћне литературе

Криминалистика I – година код помоћне литературе

Методологија истраживања безбедносних појава - година, место, издавач

Информатика – година, место, издавач (приручник)

Технике и вештине борења - година, место, издавач

Јавна безбедност – издавач

Управљање ванредним ситуацијама – аутор код треће помоћне

Етиологија угрожавања система безбедности – издавач

Малољетничка деликвенција – издавач

- У књизи предмета, која је саставни део Елабората студијског програма, у обрасцима за појединачне наставне предмете не постоји рубрика „исходи учења - компетенције“. Док у одређеном броју појединачних силабуса, датих у документацији, та рубрика постоји, али ни ту не у свима (Наставни предмети код којих нису наведени исходи учења: Безбедносна култура, Безбедносни менаџмент, Увод у менаџмент, Методологија истраживања безбедносних појава, Управљање промјенама, Информатика, Технике и вештине борења, Етиологија угрожавања система безбедности).

- Садржај исхода учења за поједине наставне предмете није у довољној мери спецификован, већ се користе сувише уопштене формулације. (пример: „да развију способност да аргументовано, креативно и компетентно дискутују са другим о питањима из предметне области“)

- Не постоје докази да се вредновање исхода учења спроводи у пракси на начин како је наведено у силабусима.

- Не постоје докази како студенти вреднују исходе учења наведене у силабусима, нити како исходе учења вреднују они који студенте, након дипломирања, запошљавају.

- Елаборат студијског програма (стр. 6. испод наслова „Циљ студијског програма Безбедност и криминалистика“) садржи навод: „Студијски програм Безбедност и криминалистика има циљ да образује и оспособи студенте за развој и примјену савремених информационих технологија у области различитих пословних система, у домену безбедности и заштите“. Овај циљ, имајући у виду да је наведен као општи циљ целог студијског програма, неостварив је, с обзиром да је наставни предмет Информатика изборни предмет на првој години студија. Стиче се утисак да је овај општи циљ „залутао“ у текст Елабората.

- Садржај циљева по појединачним наставним предметима у великој мери је неодговарајући, штур и конфузан. У књизи предмета (Елаборат), за већину предмета, циљеви су садржани у једној простопроширеној, евентуално сложеној, реченици. У појединачним силабусима, у чак 17 случајева циљеви су, такође, садржани у једној јединој реченици, што је недопустиво.

- Веб страница факултета, као најчешће коришћени јавно доступни документ, прилично је сиромашна по питању наставних садржаја, циљева и исхода студијског програма.

- Распоред појединих наставних предмета по семестрима и називи појединих предмета нису одговарајући. **Пример:** Криминалистика II према наставним садржајима, требало би да се зове Криминалистичка техника и методика а Криминалистика I требало би да носи назив Криминалистичка тактика. Имајући у виду стручни назив који се добија након завршених студија (дипломирани правник за криминалистику и безбедност) у студијском програму недостају и барем још две криминалистичке дисциплине. Нејасно је и како Криминалистика II може да се слуша пре Криминалистике I, како стоји на веб страници факултета, мада у Елаборату стоји обрнуто, дакле онако како би требало. Исто тако у Елаборату стоји да се Кривично процесно право слуша у трећем семестру, а на веб страници да се слуша у четвртном. Ово су само примери неусклађености којих има још и које треба исправити.

- На стр. 11. апликационог обрасца у претпоследњем пасусу написано је: „Студијски програм екологија је организован као редовни студиј и обавља се у складу са општим актима којима је регулисана област високог образовања и општим актима Независног универзитета“. Рецензенту је потпуно нејасно шта би овај навод требало да значи.

- Не постоје докази (кроз дневнике о стручној пракси, мишљење ментора, анкете студената који су били на пракси и сл.) да је одржана стручна пракса. Споразуми које је факултет потписао односе се на

међусобну сарадњу, углавном, са високошколским институцијама и у њима су предвиђене студијске посете, што би условно могло да се подведе под вид стручне праксе, што је неадекватно.

- У документацији не постоје уговори са привредним субјектима за извођење стручне праксе.
- У апликационом обрасцу уопште нема одговора на питање о стручној пракси студената. Само у једној реченици, али која се односи на стечене компетенције и њихов утицај на вредновање студијског програма, а не на праксу студената, спомиње се тражење дозволе за посете појединим институцијама, па се може посредно закључити да су радно стручне посете евентуални облик практичне наставе који се реализује.
- Не постоје документи који доказују да је било која релевантна научна или стручна институција или установа, као ни привредни субјекат консултован о конкретном студијском програму и потреби његовог прилагођавања.
- У документацији не постоје документи који доказују консултовање заинтересованих страна (привреде, праксе, алумни организације, других друштвених институција, партнера из земље и иностранства) приликом прилагођавања наставних планова и програма.
- У Елаборату студијског програма, једнообразно за све наставне предмете, предвиђено је да се предиспитне обавезе вреднују са 70 бодова а сам испит са 30, што по мишљењу рецензента није добра пракса.
- У силабусима је однос бодова за предиспитне обавезе и испит разнолико уређен, за сваки поједини наставни предмет, тако да рецензенту није јасно који докуменат је релевантан.
- Рецензент изражава сумњу да је предвиђени број ЕЦТС бодова утврђен само формално, као испуњење обавезе по стандардима и критеријумима за акредитацију, и да не одражава реално оптерећења студената по појединим наставним предметима.
- У апликационом обрасцу наведен је одговор на питање о завршном раду, на основу чега би се могао стећи утисак да завршни рад постоји на овом студијском програму. Осим тога, у апликационом обрасцу дат је линк ка „Правилима у поступку, пријаве и одбране магистарског рада“, што је потпуно ван контекста, јер се тај документ не може односити на овај студијски програм. Међутим, Елаборат студијског програма Безбједност и криминалистика, на стр. 20, садржи следећи навод: „У Студијском програму Безбједност и криминалистика – 240 ЕЦТС бодова није предвиђен Завршни рад, што је у складу са одредбама закона о високом образовању Републике Српске. У осмом семестру, умјесто завршног рада, студенти слушају обавезни предмет, тако да је укупна бодовна вриједност осмог семестра 30 ЕЦТС бодова“. **Заиста је нејасно због чега у апликационом обрасцу стоји таква формулација која је у супротности са наводима у елаборату студијског програма, а уз то и линк ка нерелевантном документу.**
- Типски образац анкете за вредновање студијског програма садржи укупно 7 питања, од којих се само два односе на студијски програм. Та два питања су сувише уопштена, тако да одговори тешко да могу да послуже за релевантно закључивање.
- Анкета о задовољству дипломираних студената стеченим знањима и вештинама, према апликационом обрасцу и расположивој документацији, спроведена је 2015. године и обухватила је само 15 дипломираних студената што је нерелевантан узорак. И цео тај документ који наводно садржи анализу анкете је нерелевантан и лоше урађен.
- Нису достављени документи који доказују да је остварена мобилност студената, а у апликационом обрасцу достављеном од стране Факултета одговора на ово питање уопште нема. Нема доказа да се настава изводи на страним језицима, као ни да постоје реализовани или су у току реализације пројекти са страним партнерима у наивној области коју покрива овај студијски програм.

2. Учење, подучавање и оцењивање усмјерено ка студенту

- Ограничавајући фактор је што је само половина наставника и сарадника стално запослено на факултету, док се друга половина ангажује из других институција и установа. Такође, исти наставници и сарадници изводе наставу и на другим студијским програмима у оквиру факултета, и на првом и на другом циклусу студија, па се поставља питање објективне могућности за квалитетно припремање и реализацију свих предвиђених облика наставе, а посебно за индивидуални рад са студентима уз уважавање њихових различитости.
- Самоевалуациони извештаји нису садржајно квалитетни и на основу података из тог извештаја не може се закључити које је мере унапређења потребно предузети. Апликациони образац садржи тврдњу да се учешће студената у евалуацији студијског програма може доказати записницима са седница

органа управљања и стручних органа, али таквих записника нема у приложеној документацији. Такође, као доказ се наводе вести на web страници и фотографије, што није релевантан доказ.

3. Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

- Из достављене документације не може се закључити да постоје прописи, нити да постоји посебно тело које се бави анализом уписа студената, те праћењем напредовања студената. У апликационом обрасцу нема одговора на овај индикатор.

- Не постоје докази да се тест опште информисаности уопште спроводи, иако се спомиње у апликационом обрасцу, као један од услова за упис,. Вероватније је да се не спроводи, о чему сведоче подаци из Извештаја о самоевалуацији по којима су од школске 2006/07 закључно са школском 2016/17 сви пријављени кандидати и уписани. Нема никаквих критеријума за селекцију пријављених кандидата, што није добра пракса.

- У актуелном конкурс за упис студената не наводи се број студената који може бити уписан, нити се, као услов, спомиње тест опште информисаности.

- Практична реализација међународне сарадње у области мобилности студената, наставника, сарадника и истраживача је још увек на ниском нивоу (један наставик и два студента), мада НУБЛ и факултети чине значајне напоре у правцу унапређења ове области.

НАПОМЕНА: У апликационом обрасцу се тачке од Б 4.2. до Б 4.4. потпуно разликују у односу на чек листу коју је рецензент добио, тако да се оцена ових критеријума и индикатора не може заснивати на апликационом обрасцу!

4. Наставно особље

- У документацији недостају биографије за троје наставника: проф. др Зоран Калинић, доц. др Велибор Бајичић, доц. др Јелена Поплашен

- Имајући у виду број наставника и сарадника који су у сталном радном односу са пуним радним временом (само око 50% од укупног броја ангажованих у настави, што је прописани минимум), као и чињеницу да сви они изводе наставу на више студијских програма, од којих сваки има преко тридесет наставних предмета (обавезни и изборни), очигледно је да је оптерећење академског особља, не само преко границе прописане одговарајућим правним актима, већ и преко границе издржљивости, што може да укаже на чињеницу да се поједини облици наставе не реализују, а да је квалитет одржане наставе нижи од потребног.

- Увидом у силабусе може се закључити да је већина наставника одговорна за 4 или чак 5 наставних предмета, при чему, поједини од њих нису у радном односу са пуним радним временом на факултету. Када су у питању сарадници, којих је свакако недовољан број, поједини су ангажовани на 5-7 предмета. Поставља се, са једне стране, питање њихове физичке издржљивости да испуне обавезе на толиком броју предмета, а са друге стране, њихове компетентности за све предмете на којима су ангажовани, те квалитета наставе коју одрже.

- Компетентност академског особља за поједине наставне предмете, у формалном смислу, присутна је код већине њих. Код појединих наставника може бити спорна матичност факултета на којима су завршили основне студије у односу на наставне предмете које предају, без обзира на ком факултету су завршили студије другог и трећег степена. Мишљење рецензента је да је за оцену компетентности, у овом смислу, одлучујућа матичност основних, а не виших нивоа студија.

- Конкретан документ који јасно и прецизно дефинише политику управљања људским ресурсима (попут стратегија развоја људских ресурса, планова развоја људских ресурса и сл.) нема у документацији.

- Нема извештаја о праћењу реализација онога што је дефинисано кроз стратегију и поменуте правилнике. Упркос циљевима истакнутим у стратегији развоја НУБЛ, стиче се утисак да је једина стратегија да се број академског особља одржава на минимално дозвољеном нивоу.

- Извештај или други документ који садржи анализу и евалуацију компетентности и напредовања наставног особља не постоји у достављеној документацији.

- Разлике између нормираног и стварног су очигледне. Високошколска установа нема јасно дефинисану политику управљања људским потенцијалима. Актима НУБЛ прописани су јасни и транспарентни критеријумима за запошљавање академског особља. Академско особље је преоптерећено, упркос подацима из Стратегије којима се доказује супротно. Критеријуми за професионални развој, напредовање и стручно усавшавање академског особља су установљени али је питање да ли се примењују. Механизме за праћење рада академског особља постоје, али нема извештаја о њиховој примени и мерама за унапређење.

- Годишњи извештај о научним и стручним активностима академског особља не постоји у достављеној документацији.

- Праћење и анализа научног и стручног рада наставника на нивоу организационих јединица, односно стручних органа факултета или се не врши, или се врши, али нема документације, која би то потврдила. Постоји вероватноћа да се кроз поступак за избор у више звање врши ова анализа.

НАПОМЕНА:

У апликационом обрасцу, као одговор на овај критеријум и индикаторе наведена је Стратегија развоја НУБЛ као референтни документ, у коме се на превише уопштен начин исказују будући циљеви. Међутим, овај критеријум и његови индикатори односе се на праћење, анализу и извештавање о научним и стручним активностима, а не на циљеве у будућности.

- Нема доказа да факултет, нити универзитет, планира и спроводи обуке административног особља, па ни на њихов захтев.

5. Ресурси за учење и подршка студентима

- Не постоји докуменат из којег би се могао видети план улагања у физичке ресурсе.

6. Информисање јавности

- На web страници нису доступне информације о наставним садржајима, циљевима и исходима учења, већ само наставни план, са распоредом предмета по семестрима и бројем часова наставе.

- Подаци о академским каријерама запосленог и ангажованог академског особља, осим имена наставника и сардника, такође нису објављени на web страници.

- Нема доказа да је минимум 50% од укупних информација је на енглеском језику. На web страници нема линка ка информацијама на енглеском језику.

7. Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

- Информације о потреби за модификацијом студијског програма резултат су, пре свега, става и приступа академског особља и евентуално студената, а мање је то последица реалне процене потреба тржишта рада.

- Не постоје докази у документацији да се периодично организују скупови и учествује на скуповима који се баве тржишним кретањима, након чега се разговара са представницима тржишта рада и врше анализе потреба за унапређењем студијских програма, нити да се прате кретања на тржишту рада, осим тврдње у апликационом обрасцу да се „на основу стања на тржишту рада и разговора са студентима ННВ предлажу Сенату да се уђе у процес евалуације или доношења нових студијских програма.

- Не предузимају се континуиране активности, или барем нема доказа да се предузимају, да се препознају потребе тржишта рада у погледу ревизије постојећих студијских програма. Уместо тога, чини се механички, уводе се нови програми, који се у значајној мери поклапају са старим, а једина значајна разлика је у вредновању тих нових програма са 240 ЕЦТС бодова, уместо 180 ЕЦТС бодова колико су вредновани стари, па сада егзистирају и једни и други, мада не постоји ни један релевантан доказ да за тиме има потребе. Овај закључак добија на значају чињеницом да се континуирано смањује број уписаних студената на све студијске програме.

8. Периодично вањско осигурање квалитета

- Извештаји о самоевалуацији, осим што се не раде редовно, не садрже довољно релевантних података на основу којих би се унапредио систем обезбеђења квалитета, али и остали процеси на факултету и универзитету.

ПРЕПОРУКЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ:

1. Креирање и одобравање студијских програма

- Укључити већи број студената у поступак креирања, измене и евалуације студијских програма, не само формално, већ и фактички, уз документацију која ће то доказати и која ће се разматрати на стручним органима факултета и универзитета.

- Укључити екстерне заинтересоване субјекте (државни органи, привредни субјекти, предузетници, образовне и научне институције и сл.) у поступак креирања, измене и евалуације студијских програма, уз документацију која ће то доказати и која ће се разматрати на стручним органима факултета и универзитета.

- Креирати нове анкетне упитнике за актуелне студенте, који се односе искључиво на студијски програм, а не и на остале аспекте наставног процеса.
- Креирати посебан анкетни упитник за дипломиране студенте, којима ће се мерири њихово задовољство стеченим компетенцијама.
- Креирати анкетни упитник за екстерне субјекте, на основу кога би се утврђивао њихов однос према квалитету студијског програма, чиме би допринели креирању и евентуалним изменама студијског програма.
- Усагласити садржаје образаца наставних предмета у књизи предмета са садржајима образаца силабуса појединачних наставних предмета.
- У силабусу сваког наставног предмета мора постојати рубрика исходи учења-компетенције.
- Навести исходе учења за наставне предмете за које они недостају.
- Исходи учења и компетенције студената морају се додатно анализирати.
- Исходе учења по појединачним наставним предметима навести што конкретније, уз избегавање уопштених и апстрактних формулација.
- Образовне циљеве по појединим наставним предметима дефинисати обимније и конкретније како би се могло закључити у којој мери су ти циљеви и практично оствариви.
- Усагласити и конкретизовати називе појединих наставних предмета у складу са програмским садржајима, односно са појмовно категоријалним апаратом (општеусвојеном терминологијом) у научној области, односно ужој научној области, како би из самог назива било потпуно јасно о којим наставним садржајима се ради.
- Усагласити распоред наставних предмета по семестрима у Елаборату, силабусима и на веб страници факултета.
- Објавити комплетне силабусе на веб страници факултета.
- Мотивисати студенте за учешће у научноистраживачком раду у значајнијем обиму.
- Неопходно је у студијском програму јасно дефинисати стручну праксу као облик наставе. Без стручне праксе, практично, исходи учења и компетенције студената стављају се под велики знак питања.
- Стручну праксу дефинисати кроз мултидисциплинарне садржаје и не везивати је за појединачне наставне предмете.
- Јасно и прецизно одредити циљеве и исходе стручне праксе, програмске садржаје и начин вредновања исхода стручне праксе. Пожељно би било да се стручна пракса реализује у завршној години студија, евентуално и на трећој години, као и вредновати је адекватним бројем ЕЦТС бодова, полазећи од предвиђеног обима и садржаја праксе. Обим стручне праксе не би требало да буде испод 50 часова.
- У погледу прилагођавања студијског програма консултовати, за почетак, високошколске институције чији програми су наведени као упоредиви са овим студијским програмом.
- Било би значајно имати континуиране консултације и сарадњу са привредним субјектима из области безбедности и заштите, као и државним органима, чија је надлежност безбедност, заштита, превенција и сузбијање криминалитета, у погледу прилагођавања студијског програма потребама праксе.
- Усагласити садржину појединачних силабуса са садржином образаца наведених у књизи предмета, као делу Елабората студијског програма, у погледу вредновања предиспитних обавеза и испита. Објавити актуелну књигу предмета на веб страници факултета, како би, пре свега, студенти, али сви заинтересовани имали релевантне и ажурне информације о сваком наставном предмету, обавезама које се морају испунити и њиховом вредновању.
- Вредновање стечених квалификација реализовати кроз анкете, које се спроводе барем једном у две године, са већим бројем дипломираних студената, те кроз стручне састанке са послодавцима који запошљавају дипломиране студенте. Резултате таквог вредновања разматрати на стручним органима факултета и универзитета и предузимати мере за унапређење студијског програма на основу добијених повратних информација.

2. Учење, подучавање и оцењивање усмјерено ка студенту

- Сагледати могућност запошљавања у стални радни однос већег броја наставника, а посебно сарадника, како би се створила наставна база за дужи временски период, а истовремено омогућило да се настава заиста прилагоди потребама и жељама студената, односно омогућила континуирана доступност наставника и сарадника сваком студенту, према његовим потребама.
- Сагледати могућност анкетирања студената електронским путем, а анкетирање везати за пријављивање испита, како би се што већи број студената обухватио анкетом. Наравно, претпоставка

за било који метод анкетирања је да већина студената који се анкетају присуствује настави, као би вредновање изражено у одговорима на питања дало реалну слику стања.

3. Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

- Предвидети стручно тело које би се бавило праћењем уписа и напредовања студената у оквиру самог факултета.
- Увести барем неки критеријум за селекцију пријављених кандидата.
- У тексту конкурса навести број студената који се примају.
- Кадровски и финансијски повећати капацитете Института за научноистраживачки рад, преко кога се реализује међународна сарадња у области мобилности студената и академског особља.

4. Наставно особље

- Донети документ који би се искључиво бавио проблематиком људских ресурса, поготово академског особља.
- Предвидети периодичне анализе оптерећености академског особља, сачињавање извештаја са предлогом мера за унапређење, који би се разматрали на стручним органима, пре свега, факултета, а након тога и универзитета.
- Донети кадровски план за следећи петогодишњи период.
- Предвидети пријем већег броја сарадника у настави и ангажовати студенте виших нивоа студија као демонстраторе.
- Донети план усавршавања административног особља на годишњем или двогодишњем нивоу.

5. Ресурси за учење и подршка студентима

- Сачинити план улагања у физичке ресурсе

6. Информисање јавности

- Објавити силабусе на српском и енглеском језику на web страници факултета.
- Објавити податке о академским каријерама запосленог и ангажованог особља, као и распоред одговорних наставника и сарадника по наставним предметима, на web страници факултета.

7. Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма

- Извршити објективну анализу, на основу прикупљених информација из екстерних извора (послодавци, тржиште рада, државни органи, дипломирани запослени и незапослени студенти), потребе за егзистирањем свих постојећих студијских програма, па на основу те анализе поједине укинути, односно извршити спајање сличних програма у један који би испуњавао све академске критеријуме, а уз то, барем у одређеној мери, био компатибилан са захтевима тржишта рада.

8. Периодично вањско осигурање квалитета

- Периодично, барем на три године, вршити екстерну евалуацију од стране релевантних субјеката.
- Вршити самоевалуацију барем на две године, као припрему за екстерну евалуацију.

МЈЕСТО И ДАТУМ:

ПОТПИС РЕЦЕНЗЕНТА: